

הגדה של פסח (11)

שכתב בספר "חסד לאברהם": כי בכל שנה ושנה שלוששים יום קודם פסח, בכל לילה מוציא הקב"ה מעט מעט הנפשות של ישראל מהיכלות הטומאה, ובליל פסח כולן בני חורין מהטומאה. א"כ לכוונה זו תקנו לומר: "זמן חרותינו" כי כל שנה אנו בני חורין.
"הגדה של פסח, אוצרות התורה"

שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה יש להבין למה תיקנו חז"ל ברכת שהחיינו בלשון רבים דווקא, ולא בלשון יחיד. ולא רק בברכות שהחיינו שמברכים על פרי חדש ובגד חדש, שבזה ההנאה רק למברך לבדו, אלא גם בברכת שהחיינו שמברכים על החגים או המצוות, למה אינו מברך בלשון יחיד: "שהחייני וקיימני והגיעני לזמן הזה". ונראה, דהנה בשעה שעברו ישראל בים סוף ורצה הקב"ה לקרוע להם את הים, בא שרו של מצרים וטען לפני הקב"ה, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, ולמה יקרע הים לישראל ויעשה דין במצרים, והיו ישראל נתונים בדין. ודרשו חז"ל (ויק"ר לב. ה) שנגאלו ישראל בזכות שלא שינו שמם לשונם, ולא דברו לשון הרע, ובזכות מצות דם פסח ודם מילה. ונמצא שאנו קיימים כיום בזכויותיהם של אבותינו, ולכן מברכים ברכת שהחיינו וקיימנו בלשון רבים, לשון הכוללת אותנו ואת אבותינו. ומבטאים ומזכירים בכל שמחה, שהנאתנו ושמחתנו בזכות אבותינו.
"הגדה של פסח שמחת דוד"

למה תיקנו לומר "הא לחמא עניא" בארמית יש להבין למה תיקנו חז"ל לפתוח את ההגדה בלשון ארמית ולא בלשון הקודש? ובספר "אמת ליעקב" תירץ על פי הגמרא (שבת יב): רבי אליעזר כשהיה מבקר את חולה היה אומר בלשון תפילה: "רחמנא ידכרינך לשלם", דהיינו הקב"ה יזכירך לשלום. ומקשה הגמרא על זה, שהרי אמר רב יהודה, לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי, לפי שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמי. ומתרצת הגמרא שאני חולה דשכינה עימו שנאמר: "ה' יסעדני על ערש דווי" (תהלים מא. ד) ונמצא שהמתפלל ליד מיטת חולה, אינו זקוק לסעד של מלאכי השרת להכניס תפילתו לפני הקב"ה, כיון שבאותו מעמד נמצא הקב"ה בכבודו ובעצמו. ומן הטעם הזה תיקנו חז"ל לומר הפסיקא הראשונה שבתחילת ההגדה בלשון ארמי, כדי להדגיש את מה שכתוב בזוהר הקדוש: שהקב"ה בכבודו ובעצמו בא לבתי ישראל לשמוע את סיפור יציאת מצרים, ואין לנו כל צורך למלאכי השרת כי השכינה הקדושה נמצאת עימנו.
"הגדה של פסח, שירת דוד"

בדיקת חמץ: צורת החיים של עבד ה'

חמץ הוא ביטוי ליצר הרע. הגרעין של היצר הרע הוא דבר אחד, עצלות! לולא העצלות, היינו עושים הכל. אנחנו פשוט עצלים, אין כח. "כי עפירות החומר גס", אם היינו עשויים מאש, כמו המלאכים, היינו תמיד קופצים, כי ההיפך מהיצר הרע הוא זריזות. חתיכת חזיר היא דבר שלילי, ולכן הוא נאסר באכילה על היהודי כך גם לגבי איסור נבלה, יין נסך וכו'. אך חמץ אינו דבר שלילי, זהו מאכל שאנו אוכלים אותו כל השנה. באיסור אכילת חמץ מונח, אפוא, מסר מיוחד. התורה אומרת לנו: אם רוצים אתם לבנות את עצמכם כיהודים, קרובים על השי"ת, עליכם להיפטר מהאוכל הרגיל של האנושות. כי יהודי הוא עבד ה', ולעבד ה' ישנו אוכל מיוחד, צורת חיים מיוחדת. נקודה נוספת שרואים אנו בענין בחמץ: ראיית סרט מלא אלימות, כמוה כאכילת חזיר, זהו דבר שלילי. אך ראיית סרט מצוייר אינה דבר שלילי בעצם, אלא שאדם העושה זאת פשוט רוצה ליהנות מהחיים. מה שנקרא היום להיות 'גורמלי', לא להתאמץ יותר מדאי, לא להשתגע. זהו חמץ! והמסר כאן הוא, אם רוצים להיפטר מהחמץ, אל לנו לחשוב שנוכל להחזיקו בבית ולאכול ממנו מידי פעם. חייבים להיפטר ממנו לגמרי, לשרוף אותו!
"הגדה של פסח, תפארת שמשון" רב פינקוס זצ"ל

שאור ומחמצת

אמר רבי שמלקי מניקלשבורג: יש יצר הרע של אכילה ושתייה, הוא הנקרא "חמץ". יש יצר הרע של כעס וסיפורי לשון הרע, למשל, שאינם ראויים לאכילה, והוא המכונה "שאור", שאף הוא אינו ראוי לאכילה, ויש יצר הרע של גאווה וגסות רוח והוא הנקוב שם שאור המנפה את העיסה ומגביהה, ויש יצר הרע של ענוה הוא הוא "חמץ גמור", חמץ בעין. ואת כולם יש לבער ולשרוף, בל יראה ובל ימצא. ספר "ברכת חיים מועדים" חלק ב'

קידוש: זמן חרותינו

מה טעם שאומרים "זמן חרותינו" בנוסח הקידוש והתפילות, ולא אומרים "זמן גאולתינו" כלשון הכתוב: "וגאלתי אתכם", וכמו שאומרים בסוף ההגדה "אשר גאלנו" וחותמים "גאל ישראל"? כתב הגר"ח פאלג"י, על פי מה שכתוב במדרש שאמר משה רבינו לפרעה אין אנו יוצאים מכאן עד שתאמר "הרי אתם בני חורין" והמפרשים עמדו על זה למה היתה זאת שביקש משה שיאמר כך, וכל אחד לדרכו פנה. לכן קבעו חז"ל נוסח זמן חרותינו על שם זה. בעוד אופן ביאר, על פי מה

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות

על נוסח ארבע הקושיות יש להקשות, שלכאורה ליל, הוא זכר, ולילה מזכיר לשון נקבה (כך מביא השל"ה הקדוש בהלכות פסח ד"ה מעשה בר"א). ואם כן ראוי היה לומר: "מה נשתנה הלילה הזה"? בדרך כלל כל המצוות עשה שהזמן גרמן נוהגות ביום ולא בלילה, כגון תפילין, מילה, שופר, ארבעת המינים ועוד. ודוקא מצות אכילת מצה נוהגת בלילה ולא ביום. לילה דומה למילים בלשון נקבה, והנקבה שנפטרה ממצוות עשה שהזמן גרמן, פטורה ממצוות בלילה, שכן מצוות הללו נוהגות ביום ולא בלילה, לעומת זאת יום הוא לשון זכר, שחייב בכל המצוות, ביום ובלילה. על פי זה מבאר הגר"א, שזו גופא הקושיה: מה נשתנה הלילה הזה, כלומר: לילה דומה ללשון נקבה, מדוע הוא נהפך להיות "הזה", לשון זכר? הרי בלילה פטורים ממצוות עשה שהזמן גרמן, מדוע כאן, במצות הפסח, הן כן נוהגות בלילה? התירוץ הוא: הכתוב אומר: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר" (שמות יג. ח): ודרשו חז"ל: יכול מראש חודש? ... יכול מבעוד יום? תלמוד לומר: בעבור זה בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, שזה רק בלילה ולא ביום. מעתה קשה לכאורה: מדוע אפוא כתוב: "והגדת לבנך ביום ההוא" ולא "בלילה ההוא"? התשובה: הלילה של ליל הסדר לא היה לילה! הלילה כיום האיר! הוזהר הקדוש אומר שהלילה הזה האיר כמו בתקופת תמוז! א"כ, מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? מדוע כל הלילות הם בסיומת ה', בדומה ללשון נקבה, וכאן "הלילה הזה" לשון זכר? משום שהלילה הזה הוא לא לילה אלא "והגדת לבנך ביום ההוא", באותו לילה שהאיר כיום, שמצה ומרור מונחים לפניך. "הגדה של פסח, יחי ראובן"

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים

סוד נפלא בטעם שתי הטבילות שאנו מטבילין בלילה הזה, אומר הבן איש חי. הגלות התחילה על ידי טבילה, במכירת יוסף שבה נאמר: "ויטבלו את הכתונת בדם", וגם הגאולה התחילה על ידי טבילה: "ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף", וכוונת הדברים מבוארת בספרים (רבינו בחיי ויגש על הפסוק "עלו לשלום אל אביכם") שאף שנגזר כבר בכרית בין הבתרים: "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם" מ"מ השעבוד והצרות והעבדות והגלות נקבעו במעשה מכירת יוסף, כעונש על שנאת החינם שנבעה מקנאתם בו, כמבואר בתורה, ולכן טבילת הכתונת בדם נחשבת להתחלת השעבוד והגלות, ומשום כך בעת הגאולה הורו מן השמים לישראל מהי הדרך להינצל מן הגלות על ידי אגודת אזוב, המרמזת למצב שבו ישראל אגודים יחד בהכנעה ובענווה, וע"י התבוננות במעשה זה יזכו להיגאל גאולת עולם, ולא יפלו בפח של לשון הרע ושנאת חינם.

ר"ב

הלכה: ארבע כוסות

אחד אנשים ואחד נשים חייבים בארבע כוסות, ומצוה לתת יין לפני התינוקות שהגיעו לחינוך לחנכם במצות ארבע כוסות, אולם אין צריך רביעית. וגם ימזגו אותו במים. והגיעו לחינוך לענין זה, הוא כל שמבינים מה שמספרים בהגדה ובסיפור יציאת מצרים. וכן מצוה לחלק לתינוקות קליות ואגוזים, בליל פסח קודם עשיית הסדר, וכן מיני מתיקה וכיוצא בזה, כדי שלא ישנו, ויראו וישאלו, טוב שישנו התנוקות ביום ערב פסח, בכדי להשאר ערים בכל הסדר, ויקיימו בהם מצות והגדת לבנך.

פתגם: פני לחקמתי הקשיכה לתבונתי הט אונף
ספר "משלי" (ה. א.)

חקירה: עומד למלקות: אמדוהו לפחות מארבעים, חייב ארבעים אך פטור מדין פיקוח נפש, או שהתורה פטרה ממלקות יותר ממה שיכול לקבל (הגר"ח סטנסיל זושא. משנת יעבץ חו"מ ב-ד) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: אני תולעת ולא איש

בזמן שישב רבי איזיל חריף על כסא הרבנות בקוטנה?, לא לבש קפוטה של משי כמנהגם של רבני פולין. שאלוהו מאנשי המקום: מה ראה רבינו לשנות ממנהג המקום? השיב להם רבי איזיל: רבנים בדרך כלל חושבים עצמם לאנשים מושלמים, בלי שום פגם ודופי, עד שאינם יכולים, לכזב ולומר בתפילה: אנכי תולעת ולא איש. לפיכך לובשים הם קפוטה של משי, שהוא עשוי, כידוע, מקורים של תולעת, כי אז יכולים הם לומר בלי שום חשש: אנכי תולעת... אבל אני, שידע אני את מיעוט ערכי ואת חסרונותי הרבים, יכולני לומר, אנכי תולעת גם בלי ללבוש קורי תולעת.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קכג)

שבת שלום, פסח כשר ושמח

יוצא לאור לרפואה שלימה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת לאה, חיים מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בן קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עדיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין אסתר, לאה בת רבקה, לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה בת ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זורה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר, אמיל חיים בן עזו עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, נסים חי הורבט בן ג'ולי.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr